

اختراع بازار

www.ketab.ir

اسمیت، هگل و فلسفه سیاسی

لیزا هرتسک

ترجمه مصطفی زالی

عنوان اختراع بازار

اسمیت، هگل و فلسفه سیاسی

نویسنده لیزا هرتسک

مترجم مصطفی زالی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

ناشر ترجمان علوم انسانی

ویراستار علیرضا شفیعی نسب

طراح جلد صادق رهبری

صفحه‌آرا معصومه کریمی

نمونه‌خوان فاطمه اکبرزاده

چاپ زیتون

نوبت چاپ اول، ۱۴۰۳

شمارگان ۱۰۱ نسخه

هرتسک، لیزا، ۱۹۸۳-۱۹۸۳ Herzog, Lisa

عنوان و نام پدیدآور سرشناسه اختراع بازار: اسمیت، هگل و فلسفه سیاسی / لیزا هرتسک : ترجمه مصطفی زالی.

مشخصات نشر تهران: ترجمان علوم انسانی، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری ۳۴۴ص: : جدول؛ ۲۷/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۳۴-۲۲-۵

رده بندی کنگره HB۱۶۱

رده بندی دیویی ۰۱/۳۸۱

شماره کتابشناسی ملی ۹۳۸۴۱۱۲

tarjoman.nashr@gmail.com

www.tarjomaan.shop

پست الکترونیکی

فروشگاه اینترنتی

حقوق چاپ و نشر در تمام قالب‌ها اعم از کاغذی، الکترونیکی و صوتی انحصاراً برای

انتشارات ترجمان علوم انسانی محفوظ است.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

www.ketab.ir

این اثر ترجمه‌ای است از:

Inventing the Market
Smith, Hegel, and Political Theory

Lisa Herzog

Oxford University Press, 2013

www.ketab.ir

لیزا هرتسوک دانشیار دانشکده فلسفه و مرکز فلسفه، سیاست و اقتصاد دانشگاه
خرونینگن است. او در دانشگاه‌های مونیخ و آکسفورد در رشته‌های فلسفه،
اقتصاد، علوم سیاسی و تاریخ مدرن تحصیل کرده است. مباحث کتاب حاضر برگرفته
از پایان‌نامه دکترای اوست که طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ در دانشگاه آکسفورد نوشته
است. از آن زمان، او در دانشگاه‌های سنت گالن، لوون، فرانکفورت، استنفورد و دانشگاه
فنی مونیخ فعالیت داشته است. حوزه علایق فکری او فلسفه سیاسی و اقتصاد، تاریخ
ایده‌های سیاسی و اقتصادی، مسائل هنجاری پیرامون بازارها (به‌ویژه بازارهای
مالی)، اخلاق در سازمان‌ها، و معرفت‌شناسی سیاسی را در بر می‌گیرد. از دیگر
کتاب‌های او می‌توان به بازیابی سیستم: مسئولیت اخلاقی، تقسیم کار، و
نقش سازمان‌ها در جامعه (*Reclaiming the System*) (۲۰۱۸) و دانش
شهروندی: بازارها، کارشناسان و زیرساخت‌های دموکراسی
(*Citizen Knowledge*) (۲۰۲۳) اشاره کرد.

علت جذابیت کتاب در رویکرد فلسفی نویسنده نهفته است، رویکردی که برخلاف روال امروزی بحث‌های حوزه اقتصاد نظری است... اختراع بازاری تردید پژوهشی عالی است و جوایز متعددی که هرتسک برای این کتاب دریافت کرده نیز گواه همین نکته است.

*The LSE
Review of
Books*

هرتسک در سرتاسر کتاب، صدانای متنوع نظریه سیاسی، جامعه‌شناسی و اقتصاد معاصر را ماهرانه در هم می‌آورد. گستره تحقیق او و همچنین توانایی‌اش در طراحی بحثی منسجم با استفاده از این آثار متعدد، بی‌آنکه از دقت پژوهشی تاریخی فروگذار کند، حیرت‌انگیز است. تحلیل او از اندیشه اسمیت و هگل و نحوه کاربست آرایش‌شان به ما کمک می‌کند که مسائل کهن را از منظری نو و ثمربخش بنگریم.

*Notre Dame
Philosophical Reviews*

	مقدمه مترجم
۹	سیاسگزاری
۱۳	مخفف آثار اسمیت و هگل
۱۷	
۲۱	[۱] مقدمه: در جست وجوی «بازار»
۴۵	[۲] تفسیر «بازار» از بازار: تدابیر هوشمندانه طبیعت
۷۱	[۳] تفسیر هگل از بازار: «ماترک وضعیت طبیعی»
۹۵	[۴] خورشید بازار: هویت و اجتماع
۱۲۳	[۵] «بازار» در بازار
۱۶۳	[۶] آزادی، آزادی و بازار
۱۹۹	[۷] بازار در تاریخ
۲۱۹	پی نوشت ها
۳۰۱	کتابنامه
۳۳۳	واژه نامه
۳۳۷	نمایه

مقدمه مترجم

مسئله عدالت اجتماعی و مسائل مرتبط با آن، از قبیل پرسش از حدود مداخله دولت در عرصه آزادی های اقتصادی، از مسائل چالش برانگیز در ساحت زندگی اجتماعی انسان است که در محافل علمی نیز همچنان نزاع بر سر آن ادامه دارد. ترجمه کتاب حاضر بخشی از طرح وسیع تر نویسنده این سطور است که می توان به تعبیری صریح و ساده آن را تحقیقی فلسفی درباره عدالت اجتماعی نامید. پرسش از عدالت اجتماعی نخست در مواجهه با مسائلی انضمامی همچون فقر و نابرابری در ذهن من شکل گرفت و، پس از آشنایی با نظریه های عدالت در فلسفه سیاسی قرن بیستم، به مسئله ای فلسفی تبدیل شد. کتاب حاضر یکی از عناوین مجموعه ای چهار جلدی است، مجموعه ای که با هدف آشنایی با ادبیات موضوع عدالت توزیعی تنظیم شده است. البته، در میان این آثار، این کتاب درون مایه ای تاحدی متفاوت دارد. سه کتاب دیگر هر یک به گونه ای به مباحث عدالت توزیعی در متن فلسفه سیاسی معاصر می پردازند، در حالی که اولاً موضوع این کتاب مستقیماً ناظر به عدالت توزیعی نیست و ثانیاً نمی توان آن را کتابی درباره فلسفه معاصر دانست. در ادامه می گویم طرح کلی این مجموعه و جایگاه کتاب حاضر در آن را اجمالاً توضیح دهم.

گرچه پرسش از عدالت اجتماعی در نگاه نخست پرسشی کهن به نظر می آید، هیچ گاه این مسئله به اندازه پنجاه سال اخیر در محافل علمی، و به طور خاص در میان اهل فلسفه، مورد توجه و موضوع مناقشه نبوده است. طرح صریح و تفصیلی مسئله عدالت اجتماعی مشخصاً با انتشار کتاب نظریه ای در باب عدالت جان رالز در سال ۱۹۷۱ شکل گرفت و از آن زمان تا به امروز این مسئله و پرسش های ذیل آن یکی از مهم ترین و شاید بتوان گفت مهم ترین مسئله در سنت فلسفه سیاسی معاصر بوده است.

اگر عدالت اجتماعی را همواره در پیوند با گونه‌ای برابری‌گرایی در توزیع امکانات مادی بدانیم، لازم می‌آید که مسئله عدالت اجتماعی همواره با مداخله دولت در پیوند باشد، مداخله‌ای که آزادی‌های اقتصادی را تحدید می‌کند تا از فقر و نابرابری بکاهد. و از آنجاکه مهم‌ترین عرصه ظهور آزادی‌های اقتصادی بازار آزاد است، پرسش از عدالت در نسبتی مستقیم با میزان مداخله دولت در بازار آزاد و مهم‌تر از آن، خوش‌بینی یا بدبینی نسبت به توابع توزیعی بازار آزاد قرار می‌گیرد. از این رو پرسش از نظم بازار آزاد نیز می‌تواند موضوع تأملی فلسفی باشد.

البته این پرسش از دو جنبه توصیفی و هنجاری قابل طرح است. در ساحت هنجاری، این پرسش در قالب دوگانه زیر بیان می‌شود: آیا مداخله دولت در عرصه آزادی‌های اقتصادی مشروع است یا یگانه امر مشروع بازار آزاد و مناسبات آن است؟ به عبارت دیگر، این پرسش هنجاری پرسش از این است که آیا مشروع است که دولت وظیفه برقراری عدالت اجتماعی به معنای مذکور را به عهده بگیرد.

اما در ساحت توصیفی، نسبت میان عدالت اجتماعی و بازار را می‌توان به صورت زیر بیان کرد: آیا تحقق عدالت اجتماعی با پذیرش مناسبات بازار آزاد امکان‌پذیر است و، با پذیرش اینکه تمام آحاد جامعه باید حداقلی از امکانات مادی را داشته باشند، آیا می‌توان تضمین این حق را به بازار آزاد واگذار نمود؟ این پرسش توصیفی از منظر نظریه‌های عدالت اجتماعی از آن حیث اهمیت دارد که، در مرحله اعمال اصول عدالت و تعیین نظام اقتصادی مطلوب، یکی از پرسش‌های جدی پرسش از بازار آزاد و حدود به رسمیت شناختن سازوکارهای آن است.

پاسخ دادن به پرسش دوم در گرو دریافتی فلسفی از نظم بازار آزاد و ماهیت این پدیده است و این کتاب کوششی است برای پاسخ به این پرسش با رجوع به آثار دو تن از متفکران کلاسیک این عرصه: هگل و اسمیت. نویسنده در این کتاب می‌کوشد ماهیت بازار آزاد را در آثار این دو متفکر ردیابی کند و نشان دهد که درک این دو از نظم بازار آزاد به دریافتی فلسفی از ماهیت این پدیده تبدیل می‌شود.

اگر همچون اسمیت نگاهی خوش‌بینانه به نظم بازار آزاد داشته باشیم، بسیاری از الزامات هنجاری یک نظریه عدالت برابری‌گرا را با کمترین مداخله دولت تحقق‌پذیر

خواهیم دانست و به این ترتیب می‌پذیریم که، به منظور تحقق عدالت اجتماعی، می‌توان به مداخلهٔ حداقلی دولت بسنده کرد و در عوض تا جای ممکن تن به سازوکارهای توزیعی بازار آزاد داد. نقطهٔ مقابل این رویکرد نگرش هگلی است که بازار آزاد را پدیده‌ای آشوبناک و کمتر قابل پیش‌بینی ترسیم می‌کند و تحققِ دریافتیِ برابریِ گرا از عدالت را مستلزم مداخلهٔ قدرتمندانه و حداکثری دولت در حوزهٔ آزادی‌های اقتصادی می‌داند.

از این رو، با توجه به پیوند موضوع این کتاب با بحث عدالت اجتماعی در سطح نهادی، ترجمهٔ آن برای مجموعهٔ عدالت توزیعی نشر ترجمان علوم انسانی در دستور کار قرار گرفت. علاوه بر این پیوند محتوایی، رجوع به آثار دو متفکر مشهور کلاسیک، و نیز توجه به این اثر در محافل دانشگاهی، جداییت و اهمیت ترجمهٔ آن را دوچندان می‌نمود. امید است که این اثر در کنار دیگر آثار این مجموعه بتواند در معرفی ادبیات وسیع بحث عدالت اجتماعی و نیز سنت فلسفهٔ سیاسی معاصر مؤثر واقع شود.

***

در پایان بر خود لازم می‌دانم مراتب تقدیر خویش را از تمامی کسانی که در طی مسیر این ترجمه مرا همراهی نمودند اعلام دارم، گرچه ذکر نام همهٔ ایشان در این مجال ممکن نیست. به ویژه از همسر عزیزم به جهت کمک به تطبیق و بازبینی کل متن ترجمه و سرکار خانم فاطمه وزیری و جناب آقای علیرضا شفیعی نسب، سرویراستار و ویراستار دقیق‌النظر این اثر که متن را مجدداً مقابله و ویرایش کردند، و همچنین آقایان محمد مهدی پور و علی کریمی که مدیریت فرایند تولید را بر عهده داشتند، صمیمانه سپاسگزارم.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

مصطفی زالی، مرداد ۱۴۰۲

مخفف آثار اسمیت و هگل

آثار آدام اسمیت

The Glasgow Edition of *The Works and Correspondence of Adam Smith*. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1976–1983. (Used by permission of Oxford University Press, Inc.)

ED 'Early Draft of Part of The Wealth of Nations', in Volume 5: *Lectures on Jurisprudence*, edited by R. L. Meek, D. D. Raphael, and P. G. Stein. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1978, 562–682, cited by section and paragraph.

HA 'The Principles which Lead and Direct Philosophical Enquires, Illustrated by the History of Astronomy'. Volume 3: *Essays on Philosophical Subjects*, edited by W. P. D. Wightman and J. C. Bryce, with Dugald Stewart's 'Account of Adam Smith', edited by I. S. Ross, Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1980, 31–106, cited by section and paragraph.

Lectures or LJ: Volume 5: *Lectures on Jurisprudence*, edited by R. L. Meek, D. D. Raphael, and P. G. Stein. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1978, cited by page number. LJ(A) refers to the report of 1762–63; LJ(B) to the report dated 1766.

Corr.: Volume 6: *Correspondence*, edited by E. C. Mossner and I. S. Ross. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1987, cited by the number of the letter.

LRBL: Volume 4: *Lectures on Rhetoric and Belles Lettres*, edited by J. C. Bryce. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1983.

Theory or TMS: Volume 1: *The Theory of Moral Sentiments*, edited by D. D. Raphael and A. L. Macfie. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1976, cited by book, chapter, section, and paragraph.

Wealth or WN: Volume 2: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (2 vols.), edited by R. H. Campbell and A. S. Skinner; textual editor W. B. Todd. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1976, cited by book, chapter, section, and paragraph.

آثار گنورگ ویلهلم فریدریش هگل

آثار منتشرشده در زمان حیات هگل

PS *Phenomenology of Spirit*, translated by A. V. Miller with analysis of the text and foreword by J. N. Findlay. Oxford: Clarendon Press, 1977, cited by paragraph numbers according to the Miller edition.

Enc *Logic* (Part I of the *Encyclopedia of the Philosophical Sciences*), translated by William Wallace with foreword by J. N. Findlay. Oxford: Clarendon Press, 1975.

Philosophy of Nature (Part II of the *Encyclopedia of the Philosophical Sciences*), translated by A. V. Miller with foreword by J. N. Findlay. Oxford: Clarendon Press, 1970.

Philosophy of Mind (Part III of the *Encyclopedia of the Philosophical Sciences*), translated by William Wallace, together with the *Zusätze* in Boumann's 1845 edition, translated by A. V. Miller and with foreword by J. N. Findlay. Oxford: Clarendon Press, 1971. Quoted by paragraph, 'Z' marks quotations from the *Zusätze*.

PR *Philosophy of Right*, translated with notes by T. M. Knox. Oxford: Clarendon Press, 1942, quoted by paragraph. 'Z' marks quotations from the *'Zusätze'* added by Eduard Gans. This translation has been checked against *Elements of the Philosophy of Right*, translated by H. B. Nisbet, edited by Allen W. Wood. Cambridge: Cambridge University Press. Some minor changes have been made. (Used by permission of Oxford University Press, Inc.)

Hegel's Political Writings, translated by T. M. Knox. Oxford: Clarendon Press, 1964, quoted by page number.

نسخه‌های دست‌نوشته‌ها و یادداشت‌های درس‌گفتارها

Griesheim: Ilting, Karl-Heinz, *G. W. F. Hegel, Vorlesungen über Rechtsphilosophie* 1818-1831. *Vierter Band*. edited by Karl-Heinz Ilting. Stuttgart-Bad Cannstatt:

Frommann-holzboog, 1974. This volume includes the lecture notes by K. G. v. Griesheim 1824/25.

Hotho: Iltling, Karl-Heinz, *G. W. F. Hegel, Vorlesungen über Rechtsphilosophie 1818-1831. Dritter Band. Nach der Vorlesungsmitschrift von H.G. Hotho 1822/2* edited by Karl-Heinz Iltling. Stuttgart-Bad Cannstatt: Frommann-holzboog, 1974.

Jenenser Realphilosophie I: *Hegel, G. W. F., System of Ethical Life and First Philosophy of Spirit* [Jena 1802, 1803-4], edited and translated by Henry Siltou Harris and Thomas Malcolm Knox. Albany, New York: State University of New York Press, 1979.

Jenenser Realphilosophie II: *Hegel, G. W. F., Hegel and the Human Spirit: A Translation of the Jena Lectures on the Philosophy of Spirit (1805-6) with Commentary*, edited and translated by Leo Rauch. Detroit: Wayne State University Press, 1983.

PH (Sibree): Hegel, G. W. F., *The Philosophy of History*, translated by J. Sibree. New York: Dover, 1956.

PH (Nisbet): Hegel, G. W. F., *Lectures on the Philosophy of World History. Introduction*, translated by H. B. Nisbet with an introduction by Duncan Forbes. Cambridge: Cambridge University Press, 1975.